

novi matajur

tednik slovencev videmske pokrajine

CEDAD / CIVIDALE • Ulica Ristori 28 • Tel. (0432) 731190 • Fax 730462 • E-mail: novimatajur@spin.it • Postni predal / casella postale 92 • Poštnina placana v gotovini / abbonamento postale gruppo 2/50% • Tednik / settimanale • Cena 1.500 lir - 0,77 evra Spedizione in abbonamento postale - 45% - art. 2 comma 20/b Legge 662/96 Filiale di Udine

TAXE PERCUE
TASSA RISCOSSA
33100 Udine
Italy

st. 1 (1086)

Cedad, četrtek, 3. januarja 2002

Predsednik Strassoldo ustanovil urad za izvajanje zakonov 482 in 38

Pokrajina Videm skrbi za manjšinke pravice

Videmska pokrajina je s kulturnega in z jezikovnega vidika najbogatejša v Italiji. Ob treh nemških otokih tu namreč živita se slovenska manjšina in furlanska večina. To kulturno bogastvo Pokrajina namerava ovrednotiti in okrepliti. V ta namen je bil komaj ustanovljen poseben Urad za furlanski jezik in druge manjšinske jezike. Nastal je na podlagi zakonov 482 in 38 za zaščito zgodovinskih manjšinskih jezikov in slovenske manjšine, tem vprašanjem pa bo sledil mlad pravnik, izvedenec na področju manjšinskega prava William Cisilino.

Pozitivno vest je približno s temi besedami dal zbranim slovenskim predstavnikom iz vse Furlanije v sredo 19. decembra sam predsednik pokrajine Marzio Strassoldo med svojim obiskom na sedežu društva Ivan Trinko v Cedadu. Srečanje je potekalo v poziti-

Predsednik Strassoldo na sedežu kd Trinko v Cedadu

vinem vzdušju, predsednik Strassoldo, ki vodi desno-sredinsko koalicijo, pa se je še enkrat pokazal kot zaveden in ponosen Furlan ter iskren zagovornik manjšinskih pravic. Ne gre zanemariti niti dejstva, da je prvi kot predsednik Pokrajine obiskal slovenske kulturno-politične organizacije v Cedadu.

Srečanje je uvedel prof. Viljem Černo, ki je izposta-

didaturi za predsednika Pokrajine.

Jole Namor za Skg in Giorgio Banchig za Sso sta nato spregovorila o težavah in zamudah pri izvajaju zaščitnega zakona, o vlogi, ki naj jo pri tem imata deželna in pokrajinska uprava ter izrazila pričakovanje, da bo prevladal odprtejsi odnos do manjšine v vsem političnem spektru.

Začel se je nato pogovor, pri katerem so sodelovali stenilni slovenski predstavniki in sicer župan iz Naborjeta - Ovčja vasi Aleksander Oman, predsednik centra Planika Rudi Barthalot, predsednica društva Rozajanski dum Luigia Negro, špetrska županja Bruna Dobrolò, ravnateljica dvojezične sole Živa Gruden, ravnatelj zveze Slovenci po svetu Renzo Mattelij, Maurizio Namor, Riccardo Ruttar, podžupan v Srednjem Adriano Gariup, predsednica Društva beneskih likovnih

umetnikov Donatella Ruttar, Davide Clodig, ki je nastopil kot član paritetne komisije, ki je se ni. V razpravo je v imenu krovnih organizacij posegel tudi Sergij Pahor.

Zakon nima nobenih avtomatizmov, je podprt, zato so bistvenega pomena odnos med manjšino in institucionalno ravnjo, zavzel pa se je za pospešitev postopkov in izvajanja zaščitnih določil.

Na kratko je spregovoril tudi nov funkcionar pokrajine zadolžen za manjšinska vprašanja William Cisilino, ki je izrecno podprt da bo urad zadolžen za izvajanje obeh zakonov, da bo opravljal posvetovalno vlogo za Občine in druge institucije ter napovedal več projektov, med njimi tudi možnost zaposlitve slovenskega uradnika, ki naj bi skrbel za koordinacijo in promocijo dejavnosti namenjenih slovenski manjšini v Furlaniji.

Srečanje, na katerem se zbralo kakih 35 slovenskih predstavnikov, je sklenil predsednik Strassoldo, ki je ob zadovoljstvu za sprejeta zakona izrazil bojanen, da ju ne bi izkoristili v celoti, zato je pozval Občine, ustanove, društva k aktivni vlogi in v prvi vrsti k oblikovanju projektov.

Katastrofno bi bilo, če ne bi udejanili zakona, je podprt Strassoldo, in obenem močno izpostavl potrebo po preprčevanju družin, da je ob angleščini koristno in pozitivno, da se otroci učijo materinega jezika, naj je to slovenščina ali furlansčina, saj sodobna Evropa zahteva najmanj trojezične državljane. (jn)

Progetto realizzato dalle scuole di Pulfero e S. Pietro su proposta dell'Unione emigranti sloveni

L'emigrazione entra a scuola

Il percorso didattico ed il libro presentati dai ragazzi alla vigilia di Natale nel corso di una bella manifestazione

ISTITUTO COMPRENSIVO STATALE DI SAN PIETRO AL NATISONE
Scuole dell'infanzia ed elementari di Pulfero e San Pietro al Natisone
PROGETTO DI INTERCULTURA
Emigrazione OJ BOŽIME
Anno scolastico 2000-2001
SLOVENCI PO SVETU
UNIONE EMIGRANTI SLOVENI DEL F.V.G.

Il libro, ma soprattutto il lavoro che ha preceduto la pubblicazione, è il risultato di un modo moderno e innovativo di concepire la scuola, le sue funzioni e la sua presenza sul territorio. "Oj Božime" nasce infatti dalla collaborazione fra l'associazionismo presente sul territorio, in questo caso l'Unione Emigranti Sloveni, la scuola, le famiglie, le amministrazioni locali e quella regionale nonché della parrocchia di San Pietro che ha messo a disposizione la chiesa parrocchiale per la presentazione del libro.

I bambini hanno riscoperto filastrocche e canzoni popolari, hanno interrogato anziani ed ex emigranti, hanno scoperto la realtà dei loro paesi quale era solo fino a pochi decenni fa. Nelle interviste con ex emigranti hanno scoperto che cosa significa

in concreto la necessità di lasciare un luogo caro e conosciuto per affrontare paesi e lingue sconosciuti. Hanno però anche conosciuto il valore della solidarietà, del rispetto del diverso e della necessità di accoglierlo in mezzo a noi perché ognuno ha molto da imparare da culture e tradizioni diverse, anche da quella di Camir che lavava i vetri vicino ad un semaforo.

Alla presentazione del libro, introdotto dal canto Oj Božime da parte di tutti i bambini, a cui hanno fatto seguito canti anche in altre lingue, hanno espresso plauso per il lavoro svolto il direttore dell'Istituto comprensivo di S. Pietro al Natisone Dino Tropina, il sindaco di S. Pietro Bruna Dobrolò ed il presidente dell'Unione Slovenci po svetu Dante Del Medico.

Importante acquisizione di aree da parte del Comune

I beni demaniali passano a S. Pietro

Da parte dell'Accademia Pontaniana

Nuovo riconoscimento al professor Matteucig

Il professor Giorgio Matteucig, originario di Seusa di Grimacco, ha avuto nei giorni scorsi un nuovo importante riconoscimento. E' infatti entrato a far parte, come socio corrispondente, dell'Accademia Pontaniana. Si tratta di una prestigiosa istituzione con una lunga storia alle spalle. E' stata infatti istituita a Napoli nel 1442, dedicandosi all'inizio unicamente alla poesia, in seguito anche a materie come le scienze

matematiche e fisiche e le scienze morali e politiche. Negli ultimi decenni si è distinta per i suoi studi e le sue pubblicazioni, accogliendo studiosi e lettrari che volgono la propria attenzione in particolare ai problemi culturali del Mezzogiorno.

Matteucig, nato a Napoli nel 1940, è professore associato di Zoologia presso l'Università Federico II dove attualmente è docente di due corsi di zoologia e di un laborato-

rio di biologia sperimentale.

E' tra l'altro presidente del Centro internazionale di studi "Before day", componente dell'Accademia romana di Scienze mediche biologiche e di numerose altre accademie italiane ed estere.

stione dell'ex istituto magistrale, per il cui terreno lo

Stato richiedeva al Comune un affitto, nonostante

l'utilizzo pubblico e scolastico degli edifici.

Pismo iz Rima

Stojan Spetic

V politiki se pogostoma sprasujejo, kaj ima kdo za bregom. Po domace povedano, ne sodimo samo takoj razumljive preproste vsebine neke izjave, pač pa skušamo razumeti, ali se zanje skrivajo drugi, večkrat neizpovedljivi načrti.

Tako je bilo med nedavno božično tiskovno konferenco ministrskega predsednika Silvia Berlusconija v Vili Madama. Njegov 55 minut dolg samgovor in komaj pol ure razprave z novinarji je v živo oddaljal prvi program italijanske državne televizije in so ga torej mnogi videli na lastne oči.

Pustimo to, da se je Berlusconi hvalil, da je njegova vlada najboljša od vseh povojuh italijanskih vlad. Moja nona je vedno pravila: "Lastna hvala se pod mizo vala."

Bolj zanimiv je Berlusconijev pro-

gram sistemskih reform, ki jih napoveduje, kot sam pravi, najkasneje do leta 2004. V prvi vrsti neposredno izvolitev predsednika republike, ki bi -

z ustrezeno ustavno spremembo - prevzel tudi vodstvo izvrsne oblasti. Ustavno in tudi volilno reformo bi Berlusconi izpeljal z lastno vecino, brez dialoga z opozicijo.

Tako bi mu v parlamentu zmanjšala dvetretjinska večina, potreben bi bil potrditveni referendum, ki ga določa 138. člen ustave. In prav to Berlusconi hoce, saj bi tako organiziral plebiscit o predsedniški republik, vanj usmeril vse svoje in podnjene televizije. Vključno z dvema mrežama RAI, ki bi ju pravočasno prodal... morda celo samemu sebi. Tako bi plebiscit o predsedniški republik bil tudi prvi polcas volilne kampanje, ki naj bi Berlusconi pripeljala na Kviriinal. Saj je razumljivo, da bi se ob taki ustavnih sprememb in plebiscitu moral stari Ciampi umakniti na mesto

dosemrtnega senatorja, ki mu itak prida.

Načrt je dovolj jasen in tudi dovršen. Pri tem pa so bistvenega pomena časovni roki. Vse se mora zgoditi pred letom 2004, kajti takrat, s procesom siritve EU proti vzhodu, neha tudi mandat predsednika evropske izvršne komisije Romana Prodi, ki bi se tedaj vrnil v domovino in postal Berlusconiju prenevaren tekmeč. Navsezadnje ga je enkrat se porazil. Zato mora Berlusconi prehititi Prodiovo vrnitev. Ni pa rečeno, da to niso računi brez krčmarja, saj tudi drugi radi skilijo v koledar. Če bi Ciampi, recimo iz zdravstvenih razlogov, odstopil cez dve leti, bi moral njegovega naslednika izbrati kar ta parlament, v katerem ima "Hiša svobode" trdno, a ne prav enotno večino.

Predsednik zbornice Pierferdinando Casini se že nekaj časa "osamosvaja" in postavlja kot "super partes". Kdove, ali bi ga poleg njegovih krščansko demokratskih sredincev ne bi podprla tudi leva sredina, samo da bi Berlusconiju presekala pot na Kviriinal? Igrice se torej pričenjajo. Se bo zanimivo.

Aktualno

Mednarodna politika se je izboljšala

Ob Dnevu samostojnosti je predsednik vlade Janez Drnovšek napisal poslanico, v kateri postavlja odločitev Slovenije, da se odcepí od Jugoslavije, med najpomembnejše dogodke v zgodovini slovenskega naroda. "Odločili smo se za drugačno prihodnost in drugačen način življenja. Nas cilj je bil samostojen razvoj in odločanje o svoji lastni usodi".

Slovenija si je v desetletju državnega življenja v svetu pridobila ugled, ki temelji tudi na zaupanju vase, predvsem pa na uspešnem delu in sodelovanju v mednarodni skupnosti.

Po Drnovškovem mnenju je Slovenija postala kredibilna kandidatka za Nato in EU. Postala je iskan sogovornik mednarodne skupnosti pri reševanju kriznih zarišč v nasi neprednosti blizini.

Uspesno je zaključila 26 zahtevnih poglavij priprave za prevzem obveznosti polnopravne članice EU. Ostale so ji se tri, zahtevna, ki jih bo že v tekočem letu zaključila ter tako v celoti izpolnila kriterije članice EU.

Leto, ki se izteka, je bilo za Slovenijo uspešno tudi na področju zunanjosti politike. Med najpomembnejše dosežke lahko stejemo pozitiven razvoj odnosov s sosednjimi državami, predvsem z Avstrijo in s Hrvaško.

Mednarodni položaj Slovenije je boljši, kot je bil kdajkoli v preteklosti. Takšno je mnenje slovenske diplomacije, ki si v letu 2002 želi se več sodelovanja z državljanji, s civilno družbo, strokovnjaki, s parlamentom in med dejavniki, ki ustvarjajo zunanjost politiko.

Kar zadeva pozitiven razvoj odnosov s sosednjimi državami, so odnosi z Madžarsko in Italijo že tradi-

Primi candidati

Escono allo scoperto le prime candidature per la carica di presidente della Repubblica. Ad ambire al ruolo che ancora per pochi mesi (le elezioni si terranno in autunno) sarà di Milan Kučan sono, fino ad ora, l'esponente della destra Zmago Jelinčič e Barbara Brezigar. Quest'ultima, ministra nel governo di centro-destra guidato a suo tempo da Bajuk, è supportata da una sessantina di firme di politici e uomini di cultura sloveni tra i quali lo scrittore Rudi Seligo.

L'uomo dell'anno è Katanec

dria bank, istituto di credito austriaco. Motivo: il mancato pagamento di un prestito da parte dei vecchi proprietari. Addio, quindi, a quello che i giornali sloveni avevano definito "il paradiso di Bossi".

L'uomo dell'anno

Se il "Times" alla fine ha voluto premiare il coraggio del sindaco di New York, il settimanale Mladina è andato molto più sul "ludico". In Slovenia l'u-

mo dell'anno è senza dubbio Srečko Katanec, selezionare della squadra di calcio che a sorpresa ha conquistato il diritto a partecipare ai Campionati mondiali in programma nel 2002 in Giappone e Corea.

Giro di vite diplomatico

A Lubiana pare sia arrivato il momento di un ricambio tra gli ambasciatori ed i diplomatici. L'ultima decisione spetta ovviamente al presidente Kučan. Si

vocifera comunque di trasferimenti che dovrebbero riguardare Ernest Petrić (da New York a Vienna), Ivo Vajgl (da Vienna a Berlino), Veronika Stabej (da Parigi in Canada) e Magdalena Tovornik. Quest'ultima, attualmente sottosegretario che si occupa degli sloveni all'estero, dovrebbe diventare ambasciatrice slovena a Parigi.

Sì all'Unione europea

Secondo i dati raccolti

tra il 18 ottobre e il 19 novembre scorsi da un istituto di ricerca su un campione di 1.098 intervistati, circa il 73% degli sloveni vede favorevolmente una futura entrata della Slovenia nell'Unione europea.

Dal 1992 ad oggi la percentuale di persone che, in caso di un referendum, rispondesse affermativamente all'aggregazione, è sempre oscillata tra il 55 ed il 65%.

Horoskop

20
02*Beneška zvezdica
nam je poviedala...20
02*

OVEN

Ljubezan: Tele parve miesece pustita ljubezan par kraj, pa tuole vas na bo**DVOJCETA**
Ljubezan: V teku lieta 2001 se vam ne dobro go-dlo. Odsapnita se, lietos bo buojš, naj

LEV

Ljubezan: Ce sta sele sami, na stuojta pre- vič zbierat an na stuojta mislit, de obedan nie vaša gliha! Tek previč zbiera... ostane sam! Ce sta že v paru an je vse na mestu med vam, pustita reci takuo. Ce pa imata kake tezave, vam varže ratingo se le-puo pomenat an arczistit (chiarire) vse, kar na gre med vam. Samuo takuo rieseta, kar je za resit an čene je buojš, de vsak naj gre po svoji pot!**Dielo an sud:** Za kar se tice die-lo an sude, lietos je vase lito! Ce ze dielata tisti, ki stojo nad vam, zastopejo, ki dost sta uredni an vam bojo hvaležni. Tuole pride reč, de an plača bo guorša. Ce na dielata še, bota imiel možnosti usafat tisto dielo, ki je bla v vaših sanjah. Na stuota pa čakat doma, zganita se nomalo! Za kar se tice sude, tele parve miesece na stuojta jih zamietat. Od vošta napri pa vam na bojo manjkal an more bit, de bo te pravi cajt za kupit tisto posebno stvar, ki jo zelta že puno cajta: hiso, makino...**Zdravje:**

Kosti, lietos vas bojo boliele kosti! Je cajt, de gresta h miedihu de vam da te pravo zdravilo za tuo. An ahtita tudi vaše zobe.

RAK

Ljubezan: Medeno lieto za vse!

Sta sami, pa okuole sebe imata puno parjatelju. Al sta sigurni, de med telimi parjatelji nie kajsnega, ki bi vam stuoru tuč sarce? Postudierita nomalo an zastopeta, de je pru on (al ona) tisti, ki vam je počaso počaso prevzevaše sarce.

Dielo an sud: Ce dielata sami za se, lietos bota imiel, ki stiet! Vse puode po pot. Dielata pod drugim? Vse težave, ki sta jih imiel tele zadnje cajte, jih premagata.

Sta sele brez diela? Pokazjata, ki znata, pa brez se previc hvalit. Vam dajo za-upanje an na koncu usafata, kar zelta. Za kar se tice sude, vam na bojo manjkal, na stuojta pa mislit, de vam bojo sami rasli, zatuo bodita an previdni an denita ki-ek h kraju.

Zdravje: Kar sedneta za mizo, na stuojta se prejest, čene se bota jokal, kar se bota muorli spezat. An tudi jetra vam na bojo hva-ležne!**Dielo an sud:** Vasi parjate-

lji (te pravi) vam bojo pomagal za usafat dielo, zatuo pa jim muorta zau-pat! Ze dielata? Na stuojta bit previc ambiciozni, zahvalita Boga za kar imata an na stuojta bit navošljivi na te druge. Ce dielata za se, na stuojta se bat. Lietos vam puode vse dobro napri, bodita pa posteni!

Zdravje: Če vam je všeč jest, na stuojta pa kujfiet na divane an zganita se nomalo! An ce kadita, je cajt de genjata. Vam bo hvaležno vaše sarce.**Dielo an sud:** Vasi parjate-

lji (te pravi) vam bojo pomagal za usafat dielo, zatuo pa jim muorta zau-pat! Ze dielata? Na stuojta bit previc ambiciozni, zahvalita Boga za kar imata an na stuojta bit navošljivi na te druge. Ce dielata za se, na stuojta se bat. Lietos vam puode vse dobro napri, bodita pa posteni!

Zdravje: Če vam je všeč jest, na stuojta pa kujfiet na divane an zganita se nomalo! An ce kadita, je cajt de genjata. Vam bo hvaležno vaše sarce.

TEHTNICA

Ljubezan: Sta sami an zelta ušafat te pravega?

Lietos bo. An ga srečata pru kar

bota narmanj mislili, de more ratat. Sta že v paru? Teli parvi mjesci bojo nomalo težki an se bota težkuo prenašal, pa od poljetja napri bo spet vse ku na začetku, kar sta se srečal an vase sarce je močnuo tuklo. Sta kupe že puno puno liet?

Bodita veseli tistega, ki že imata an na stuojta imiet drugih misli po glave, bi vam sko-dovale!

Dielo an sud: Kar sta do seda usijal, vam parnaša pardielo!

Do seda sta se trudil brez de obedan bi tega zamerku? Na stuojta se bat, vam pride vse povarnjeno, do zadnjega feni-ka. Želta menjat (kambijat) dielo? Lietos se zgodi an puodela brez dvoma na buojš. Ce pa sta šele brez diela na stuojta obupat, ušafata kar zelta. Za kar se tice sude, vam na bojo manjkal an ce bota muorli potarpiet se nomalo priet, ku bota vidli, ki dost rasejo vase "ri-serve".

Zdravje: Bota trudni buj ku po navadi. Kako težavo jo bo- ta imiel tudi za kar se tice

garlo an oči.

SKORPIJON

Ljubezan: Je težkuo bit sa-mi? Lietos srečata te pravega, po-sebno ce ho-deta puno po

sviete. Pru takuo, zapoznata te pravega pru na kajsnim potovjanju. An more bit tudi kajsan, ki zivi blizu vas an ki ga niesta do seda zamerkal.

Reci med vam na gredo takuo, ki bi muorle iti? Pustita se. Je kaka daržat tarduo, ce na gre, na gre.

Se sele ljubeta, ku parvi dan?

Na stuojta bit v skarbeh, ku po navadi. Lietos se bota zastopil se lieus, ku na zacetku vase li-epe "pravljice".

Dielo an sud: Sta brez diela?

Lietos bota imiel, ki vebierat!

Vam bo zlo težkuo se odločit (decidit), kam iti. Na koncu pa s pomocjo vase družine zastopeta, kaj je narbuojše za vas.

Za vse tiste, ki dielajo, do luja na bota imiel obedne tezave an vse puode po te pravi pot. Od luja napri, ce dielata pod kajsnim bojo kake težave za kar se tice likvidnost. Sud pa vam na bojo manjkal an je parsu te pravi cajt za kupit hišo, ce jo niesta se do seda.

Zdravje: Jejta buj zdravo, cene

vas napade kaka alergija!

Ahtita se tudi majhnih "incidentov".

Je nagobarno, de lietos zlometa

kako nogo al roko!

STRELEC

Ljubezan: Sta sami an zelta ušafat te pravega?

Lietos bo. An ga srečata pru kar

bota narmanj mislili, de more ratat. Sta že v paru? Teli parvi mjesci bojo nomalo težki an se bota težkuo prenašal, pa od poljetja napri bo spet vse ku na začetku, kar sta se srečal an vase sarce je močnuo tuklo. Sta kupe že puno puno liet?

Dielo an sud: Kar sta do seda usijal, vam parnaša pardielo!

Do seda sta se trudil brez de obedan bi tega zamerku? Na stuojta se bat, vam pride vse povarnjeno, do zadnjega feni-ka. Želta menjat (kambijat) dielo? Lietos se zgodi an puodela brez dvoma na buojš. Ce pa sta šele brez diela na stuojta obupat, ušafata kar zelta. Za kar se tice sude, vam na bojo manjkal an ce bota muorli potarpiet se nomalo priet, ku bota vidli, ki dost rasejo vase "ri-serve".

Zdravje: Pita uodo buj, ku po

navadi. Kako težavo jo bo- ta imiel tudi za kar se tice

garlo an oči.

KOZOROG

Ljubezan: Sta sami? Na stuojta obupat, pa na stuojta tudi se "vrieč" na te parvega

(al parvo), ki se vam posmije!

Poštudierita, ka' zaries zelta anta bota vidli, de počaso poča-so, že rata!

Ce sta že kupe, naj je malo al pa puno cajta, lietos bota ankrat veseli an zlo zalju-bljeni, ankrat pa žalostni an bo- ta studieral, de narbuojš bi bluo vse podriet!

Potarpita zak na koncu bota veseli tistega, ki imata ta par vas an zastopeta, de je ta prava ljubezan.

Dielo an sud: Lietos spremem-be (cambiamenti) za vse, naj imata že dielo, naj ga niemata se.

Za tiste, ki dielajo, se bo moglo zgodit, de puodejo kam drugam, sevieda, na buojše.

Ce pa seda nie bluo moc ušafat, kam iti služit an sta obupani, li-

etos kar primita, kar vam ponudejo an ce nie pru tiste, ki sta se troštal. Buojs, ku nič...

Zdravje: Jejta buj zdravo, cene

vas napade kaka alergija!

Ahtita se tudi majhnih "incidentov".

Je nagobarno, de lietos zlometa

kako nogo al roko!

An jejta buj zdravo, ku po na-vadi.

Zdravje: Na stuojta hodit, kjer

je puno ljudi,

predvsem v času

ko je narbij lahko se prehladit.

An jejta buj zdravo, ku po na-

vadi.

Zdravje: Ahtita na zobe an

na stuojta jest previc čudnih

stvari: sadje an zelenjava

vam storejo buojš!

VODNAR

Ljubezan: Lietos vsaka parložnost bo dobra za srečat tiste-ga, ki vam store tuč sar-

ce. Morebit, se kar narmanj bota študieral: al grede, ki bo-ta dielal spežo, al pa kar bota v varsti na puost... Ce sta že v paru bota željal kiek novega-an nie rečeno, de na rata, de na srečata tistega (al tisto), ki bi zvestuo parpomagu, de pu-stita vašega moža (al zeno).

Ahtita se... ka' pravi tist pre-govor? Tek pusti to staro pot za te novo, vie ka' pusti, pa na-vie ka' usafa!

Dielo an sud: Na koncu na diele bo takuo, ki sta že puno

cajta: vse stvari puodejo na mest an vi bota imiel pru velike sodisfajone. Tud pla-ča "zraste" nomalo. Ce dielata za se, na stuojta mislit, de sreča vam bo nimar pomagala, se muorta an sami nomalo potrudit!

Samuo ce se nomalo spotita bota na koncu lieta sti-el kupac zasluženih sudu, ce-ne... bota pa cuhal. Za kar se tice sude, vam na bojo manjkal, ce bota pošteno dielal an zmisilita se, de dielo da pardi-e!

Zdravje: Vsakoantarkaj bi muorli an počivat! An biesta tudi h okulist!

RIBA

Ljubezan: Je kaka silt, ce na gre, na gre.

Na stuojta se bat ostan-

sam... pri-

et al potle srečata tistega, al tisto, ki vas bo zaries imeu rad.

An lohni je pru tisti, ki niesta bli nikdar upal, de je

te pravi za vas!

Ce imata ze kajsnega, lietos se bota kregal, predvsem zaradi sudu.

Sa' se vie, jih nie nikdar za-dost, pa lietos se vam bo zdielo, de jih je zaries pre-malo an pru zavojo tegă bo- ta imiel težave z vašim par-

terjam. Ce se imata rada, preomagata telo težavo, ce ljubezan nie vič takuo velika... višno, de se vse podere.

Dielo an sud: Lietos se bota muorli trudit buj, ku po navadi.

Pa ce se potrudita, na koncu vam bojo an hva-ležni.

Potarpita nomalo an

ce dielata sami za se, na stu-

ojta imiet sile za puno slu-

žit... pruot koncu lieta vam

puode buojš.

Ce sta brez di-

ela, vzamita, kar vam ponu-

dejo.

Za kar se tice sude, je

cajt, de začneta šparat.

Zdravje: Ahtita na zobe an

na stuojta jest previc čudnih

stvari: sadje an zelenjava

vam storejo buojš!

JANUAR

Tudi leto 2001 smo zazeli na Dnevu emigranta v znamenju beneške kulture. Poslušali smo tradicionalne božične piesmi, ki so nam jih predstavili naši najmlajši, posmejali smo se z Beneškim gledališčem, poslušali smo pamečne an spodbudne besiede Davida Clodig in Riccarda Illyja, takratnega župana iz Trsta, ki je bil maja izvoljen v parlament. Illy se je zavzel za našo zaščito, potrdil pa je tudi, de je pravilna pot, ki smo zbrali že puno let od tega, pot odprtosti in sodelovanja z našimi slovenskimi in furlanskimi sosedji, pot zvestobe do svojih jezikovnih korenin an grede izbira biti državljan sveta.

***

Hiro po manifestaciji v Cedadu, smo se na pobudo občin iz Posočja in Tolminsko upravne enote srečali v Kobaridu na 31. tradicionalnem novoletnem srečanju, ki je potekalo v atmosferi iskrenega prijateljstva. V imenu slovenskih organizacij je spregovoril Giorgio Černo, častni gost je bil pa predsednik slovenskega državnega zbora Borut Pahor.

***

Valli del Natisone - Nadiške doline, curato dal prof. Paolo Petricig ed edi-

Pregled najpomembnejših dogodkov v lanskem letu

V parlamentu sprejeli zakon za našo zaščito

Dan emigranta v znamenju naše beneške kulture

Riccardo Illy

Trstu, ki so jo organizirale slovenske organizacije FJK. Na njej je spregovorila ravnateljica špertske dvojezične sole Živa Gruden.

***

14. februarja 2001 je bil zgodovinski dan za slovensko manjšino v Italiji. V Senatu je bil dokončno sprejet zaščitni zakon. V podporo Slovencov so se oglasili tudi predstavniki

Zaščita je zakon!
Il centro-sinistra ha approvato mercoledì la legge di tutela per gli sloveni
Pred deželno palačo v Trstu množično za enakopravnost

Olkja, novo nastala Marjetica je postala druga stranka v deželi. V "slovenskem" senatnem okrožju je bil izvoljen Milos Budin. Spet smo Slovenci dobili svojega predstavnika v parlamentu.

V naši deželi je desna sredina izvolila 15 parlamentarcev na 20. Parlamentarci Olkje so bili izvoljeni vsi na Tržaškem in Goriskem.

***

Na pobudo Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu je skupina slovenskih poslanec na začetku svojega mandata obiskala naše organizacije. S slovenskimi predstavniki so se gostje iz Ljubljane srečali na sedežu društva Trink v Cedadu, nato so obiskali dvojezično solsko središče v Špetru.

***

Zadnje dni maja so slovenski izseljenici imeli v Podbonescu reden 12. kongres. Zveza "Slovenci po svetu" je posvetila svoje razmišljanje prihodnosti organizacije, ki združuje naše ljudi po svetu. Največ skrbi pa namerava posvetiti mladim generacijam. Nekaj dni kasneje so izvolili novega predsednika zveze, ki je Dante Del Medico.

***

Ponovilo se je prijateljstvo med Benečijo in belgijskim mestecem Sambreville, kjer živi dosti beneških emigrantov. Dva kraja sta se pred leti pobratila in sedaj gojita medsebojne stike. V okvir izmenjav so

gruppo del PPI in senato e già presidente della Corte Costituzionale che ha tenuto a S. Pietro al Natisone una lezione sulla legge di tutela per la minoranza slovena del Friuli-Venezia Giulia. L'incontro è stato organizzato dalle associazioni slovene (SKGZ e SSO) assieme al gruppo del PPI in Comunità montana.

***

V občinski dvorani v

delovanje med upravami in boljše storitve za ljudi.

APRIL

V Špetru so slovesno odprli nov sedež Gorske skupnosti, svečanosti se je udeležil tudi predsednik deželne vlade Antonione, ki je bil kak teden buj pozno izvoljen v Senat.

MAJ

17. maja so bile v Italiji volitve. Zmagala je desna sredina. V obmejnem pasu dežele se je lepo uveljavila

Kulturna manifestacija za praznik žen

30. srečanje planincev na Matajurju

di tudi večnevni obisk upraviteljev in domaćinov iz nadiskih dolin v Belgijo. Med njimi so bili tudi učenci 5. razreda dvojezične šole iz Šperta, ki so se od blizu seznanili z delom in s težavami beneških izseljencev, obiskali pa so tudi Bruxelles, glavno mesto Belgije in eno od glavnih mest Evropske Unije.

JUNIJ

"Ob bistri Nadiži nam pesem zvoni", tako se glasi lepa otroška prireditev, ki so jo letos organizirali že tretje leto v Podbeli. Na mladinskem srečanju so s pesmijo nastopili tudi učenci iz Tipane in otroški pevski zbor iz Šperta.

***

10. junija so bile upravne volitve. Za predsednika pokrajine je bil izvoljen bivši videmski rektor Marzio Strassoldo, ki je na čelu desnosredinske koalicije. Bile so volitve tudi v nekaterih naših kamunih.

Milos Budin

V Dreki je ratu sindak Tarcisio Donati, v Tavorjani pa Paolo Marseu.

***

Primo passo per l'applicazione della legge di tutela. Su invito del presidente Martini si sono riuniti a Trieste gli amministratori sloveni delle tre province per eleggere i propri tre rappresentanti nel Comitato paritetico previsto dalla legge di tutela. 167 amministratori si sono dichiarati sloveni, di cui un buon terzo dalla provincia di Udine. A rappresentarli nel comitato Davide Clodig.

***

10. junija je bilo na Matajurju 30. srečanje slovenskih planincov iz sosednjih držav. Prišli so iz vse dežele, iz Slovenije in Avstrije. Toplo so jih sprejeli beneški planinci (tisti, ki so v Cai an tisti od planinske družine). Matajur pa se je teu "prešernat" an je ponudil pravi zimski, ledeno marzli dan. Bil pa je vseglih pru liep dan med prijatelji gora.

to dalla cooperativa Lipa di S. Pietro per conto dei sette comuni delle valli del Natisone è stato presentato a S. Pietro. Oltre 400 pagine per raccontare l'ambiente, la cultura, l'arte, le tradizioni popolari, la lingua e la storia delle valli del Natisone.

FEBRUAR

"Proti diskriminaciji" je bila parola množične manifestacije pred deželo v

MAREC
Osmi marec je prilagodil za kulturno prireditve, ki je namenjena ženskam an le njim. Lietos smo se poveselili s komedijo Lidie Zabrieszach z naslovom "Šambriejan". Pred tem pa smo poslušali Alessandra Bertossin an

Pregled leta

Po volitvah, ko je mariskateri deželni politik bil izvoljen v Rim, je prišlo na politični sceni na deželi do sprememb. V večino je vstopila tudi Severna liga, predsednik deželne vlade je pa postal Renzo Tondo.

***

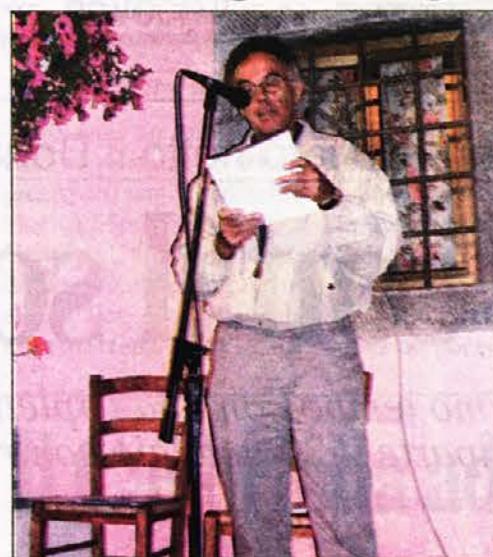
Pred začetkom poletja je prišlo tudi do zanimive povezave med Tv Primorko in TeleFriuli. Od takrat vsako soboto lahko tudi Slovenci v Furlaniji gledamo slovenski program televizije. Gre za povzetek najpomembnejših dogodkov v tednu, ki ga pripravlja Tv Primorka, oddaja pa Telefriuli.

JULIJ

V Spetu so spet obnovili zgodovinski Areng Beneske Slovenije. Prireditve se je v popoldanskih urah začela v farni cerkvi, nato se je nadaljevala s prevodom, v katerem so bili upravitelji, godba, v narodne nose oblečeni stazisti, do cerkvice sv. Kvirina. Tu so upravitelji glasovali za svojega velikega župana, nato je Benesko gledališče nastopilo s prikazom marvice iz naše zgodovine v časih, ko smo se samoupravljali.

***

Ob prazniku za obnovitev Arenga so v Spetu podlili tudi srebrne lastre za najbolj zaslужne ljudi iz naših dolin. Prejeli so jo: Claudio Bordon, Loretta Dorbolò, Adriano Noacco, Stefano Podrecca in postaja Topolove.

*Pesnik
Salamun
na
Postaji*

poseben pomen, ali projekt skrinje, ki jo bodo odprli sele čez pet generacij.

Med prireditvami pa so izstopali nastop ljubljanske glasbene skupine Autodafè in srečanje s pesnikom Tomažem Salamunom.

***

Mittelfest je v Cedadu doživel svojo deseto izvedbo. Odprli so ga z že tradicionalnim popotovanjem skozi Cedad, ki so ga uporabili na podlagi del 18 avtorjev iz držav Srednje Evropske Iniciative. Pri-

tvo Rečan posvetilo svoj Senjam beneske piesmi novi cerkveni pesmi. Ni bil tekmovalnega značaja. V lieski cerkvi pa smo poslušal 12 novih pesmi, ki so "se rodile v sarcu in duši našega roda", kot je napisal Aldo Clodig. Predstavili so jih kantavtorji in pevski zbori iz vsega našega prostora gor do barške fare in Rezije. Na Sejmu je bil tudi videmski nadškof mons. Pietro Brollo.

***

Preziveli smo že polovico leta, slovenske organizacije pa sele čakajo finančne podpore, ki jim jih je dolzna izplačati dežela F-JK. Stiska je bila neznašna. Sestali so se na Općinah na skupnem zasedanju članov deželnih svetov SKGZ in SSO s političnimi predstavniki.

AVGUST

Zaries puno ljudi se je v nedeljo 11. avgusta zbral na Veliki glavi - Gran Monte nad Viskuoršo, v tipanskem komunu, kjer so uradno odprli obnovljeno nekdanjo vojasko bolnišnico iz časov prve svetovne vojne, ki bo sedaj nudila zavetje planincem in vsem ljubiteljem gora. Zbrali so se v velikem številu alpinici, ki so veliko žrtvovali za obnovo objekta, bili so politični predstavniki, med katerimi je bil tudi predsednik dežele Antonio Martini. Najbolj ganljivo je bilo videti starejše ljudi iz Viškuorše in bližnjih k-

ditev je nekoliko pokvarilo slabo vreme, je bila pa vsekakor velik uspeh, saj so v njej bili prikazani upanja, razočaranja, izkušnje in občutki, ki so jih doživljali v posameznih državah v zadnjem obdobju po padcu berlinskega zidu. Osrednja tema Mittelfesta, s katero so zaključili ciklus treh let, je bila Pot soli.

***

Ljetos je kulturno druš-

rajev, ki so po tistih bregovih preživeli svojo mladost, niso pa upali se na staro lieta varniti na tiste prelepne varhe. Organizatorji so ponudili helikopter za prevoz, mnogi domačini so poskusili tudi toto novost.

***

V Topolovem so se spet zbrali ustvarjalci, tokrat pesniki-prevajalci iz Italije, Slovenije, Bolgarije, iz Madžarske in založnik iz Avstrije. Delavnico je koordiniral Miha Obit, projekt je pa uresničil v okviru ZSKD s podporo

smi an muziko Rina Chinese, Checca Bergnach an furlanskega pesnika Štiefna Morata. Bilo je lepo in toploto pri srcu vsem.

***

Težave dvojezične šole, ki je z zaščitnim zakonom dobila državno priznanje in status državne šole, so še vedno zelo velike. Kako bo z začetkom šolskega leta še ni znano. Pouk se je vsekakor normalno začel.

Da bi izrazili svoje skrbi in pričakovanja, da bi prisnili na državno šolsko strukturo so učno in neučno osebje šole, z nekaterimi velja za 12 manjšin v Italiji, med njimi je tudi slovenska.

***

Deželni svet F-JK je imenoval sedem članov Paritetne komisije, med njimi so tudi trije Slovenci in sicer Stojan Spetič, Ferruccio Clavora in Milan Koglot.

OKTOBER

Dežela je razpustila gorske skupnosti, ni se opredelila telesa, ki naj jih nadomestijo, imenovala je pa komisarje. V nadiških dolinah je prišlo do konflikta med župani, ki bi morali skupaj predlagati komisarja. Noben kandidat ni imel zadost glasov. Tako je predsednik dežele Tondo sam odločil in imenovau podutanskega sindaka Giuseppe Sibau.

NOVEMBER

Podutanska fara je pravnovala zelo vesoko obličinco: 650 let odkar je bila prvič imenovana v kakem dokumentu. Slo je za eno poroko iz 31. maja 1351. Faro je organizirala več pobud in srečanj, med njimi naj omenimo prazno-

mi starši in predstavniki slovenskih organizacij sli v Trst, na deželno šolsko ravnateljstvo. Tu je vse sprejel deželni ravnatelj Bruno Forte, ki je orisal birokratske in druge tež-

Pokrajine Videm.

Na delavnici so prevedli pesmi štirij slovenskih avtorjev v italijanščino in bolgarščino, svoje delo pa so predstavili na literarnem večeru v samem Toplovem in v Trstu.

SEPTEMBER

Miesac se je začel s praznikom naše gore, ki ga že puno let organizava Gorska skupnost Nadiskih dolin. Lietos pa je potekel po novem, buj v spoštovanju naše realnosti in v duhu prijateljstva med tistimi, ki ljubijo in skarbe za naš Matajur. Tuje se je videlo že na maši, ki jo je daroval mons. Mario Quallizza an se posebno na koncu, kadar sta v imenu organizatorjev pozdravila Adolfo Sinuello za Cai an Igor Tull za Planinsko družino Benecije po italijansko in slovensko.

***

Na Liesah je kulturno društvo Rečan organizalo lep pesniški večer z naslovom "V nebu luna plava". Na njem smo poslušali pe-

ve, obljudil pa je, da se bo na vse načine zavel za resitev problemov Dvojezične šole v Spetu. In treba mu je priznati, da je tu di besedo držal.

***

Nekaj dni po začetku šolskega leta je italijansko ministrstvo za šolstvo sprejelo v stalež vodstveno, učno in neučno osebje

vanje z bivšim nadškofom Battistijem.

DECEMBER

Potekal je v znamenju kulturnih srečanj v Spetu z naslovom "Jeziki se srečujejo" in seveda tudi tradicionalnih ljudskih običajev, Devetice, ki so jo začeli oživljati v marsikateri vasi in Božičnih koncertov.

spetske šole, ki jo obiskuje 167 otrok, od katerih 67 hodi v dvojezični vrtec.

***

Končno je bil sprejet pravilnik zakona 482, ki je predpogoj za izvajanje zaščitnega zakona za jezikovne manjšine v Italiji. Zanimivo je, da ga je predsednik republike podpisal se pred štirimi meseci, bil pa je objavljen v uradnem listu šele 13. septembra 2001 (Gazzetta ufficiale n. 213).

Kot je znano zakon

RISULTATI**3. CATEGORIA**

Donatello - Savognese 0-4

JUNIORES

Com. Lestizza - Valnatisone 0-5

PROSSIMO TURNO**1. CATEGORIA**

Valnatisone - Tre stelle (06/01)

CLASSIFICHE**1. CATEGORIA**

Ancona, Reanese 25; Lumignacco 24;

Flumignano 21; Riviera, Unione Nogaredo 20; Tarcentina 19; Buonacquisto 18; Colloredo di Montalbano 17; Majanese, Trivignano 15; **Valnatisone**, Venzone 14; Tricesimo 12; Tre stelle 10; Villanova 9.

3. CATEGORIA

Arteniese 29; Moimacco 27; Chiavris 24; Bearzi 21; Stella Azzurra, Gaglianese 20; Ciseri 19; **Savognese** 18; Serenissima, Savorgnanese 17; Fortissimi 14; S. Gotardo 5; **Audace**, Donatello 2.

JUNIORES

Valnatisone 28; Lavarian/Morteani 26; Buonacquisto 24*; Serenissima 21; S.

Gottardo 17*; Cussignacco 16; Rivolti 12; Azzurra Premariacco, Corno di Rosazzo 11; Sette spighe 9; Comunale Letizza, Trivignano 4.

AMATORI (ECCELLENZA)

Bar Roma Manzano 17; Anni 80, Real Filpa 16; Warriors 14; Baby color 13; Deportivo Edilomat 12; **Valli del Natisone**, Osteria della salute, Termokey, Mereto di Capitolo 11; S. Daniele 7; Fagagna 6; Caffè Miani 5; Tissano 4.

AMATORI (2. CATEGORIA)

Pizz. Rispoli, Linea golosa 14; **Pol. Valnatisone** 12; Bar agli amici, Bar Savio, Campeglio 11; S. Lorenzo 10; Gunners, Nuovomillennium Gemona 2.

Povoletto 9; L'arcobaleno, Carioca 6; Team Calligaro 4.

AMATORI (3. CATEGORIA)

Osteria al Colovrat 20; Ai cons, Atletico nazionale Plaino 12; Moulin rouge 11; Pizza Split, Moimacco 8; Xavier, Manhattan 7; Panda calcio 6; Orzano 3.

CALCETTO (ECCELLENZA)

Varmo, Da Tony 15; Al bafio Feleto 13; Bar Zarabara Tolmezzo* 12; Alla speranza 11; **Merenderos S. Pietro**, Sol Caribe 9; Muppets 8; Hidroclima Rubignacco 7; Diavoli volanti 3; Zamparo, Aquarius, Nuovomillennium Gemona 2.

Sport**CALCETTO (2. CAT.)**

Moby dick 14; Rata caliente 13; Special five 11; **Bronx team S. Pietro** 10; Caffè centrale Artegna 9; Paradiso dei golosi S. Pietro, Autoudine, I emme servizi 7; Dif/Bpu 4; Segnacco 2.

CALCETTO (3. CAT.)

Il santo e il lupo, Polisportiva Valnatisone, Birago bar 12; Elettrotecnica manzanese 11; Climair 8; Klupa 6; Eurospin, Real madracs 5; S. Marco 1.

Le classifiche dei campionati giovanili e amatoriali sono aggiornate alla settimana precedente.

* Una partita in meno

La formazione allenata da Bruno Moricchi regola con un risultato netto il Donatello di Udine

Savognese, Natale con il sorriso

*La supremazia dei valligiani viene concretizzata già nel primo tempo con una tripletta di Del Gallo
Nella ripresa Valentinuzzi chiude il conto - Il campionato riparte il 20 gennaio contro la Gaglianese*

DONATELLO 0
SAVOGNESE 4

Savognese: Franco Condromaz, Mauro Corredig, Luca Bledig, Daniele Sacchavini, Gabriele Zanatta, Cristian Mauro, Franco Marseu (1' st. Alessandro Lombai), Giovanni Zufferli, Moreno Valentinuzzi, Davide Del Gallo (1' st. Simone Bordon), Roberto Meneghin.

valligiano di via Kennedy. La formazione ospite del presidente Fedele Cantoni ha iniziato sbagliando alcune ottime occasioni, anche per la bravura del portiere locale.

Il risultato si è sbloccato alla mezz'ora grazie a Davide Del Gallo, che si è ripetuto nel corso del primo tempo in altre due occasioni, al 40' ed al 43', regalando alla sua squadra ben tre lunghezze di vantaggio.

Per poter giocare questa partita di recupero, programmata a Savogna, le due società si sono accordate per l'inversione di campo a causa del ghiaccio che ha reso impraticabile il rettangolo di gioco.

Simone Bordon

La Savognese ha ripreso quota

Il resto della gara non aveva più storia con gli ospiti paghi del largo bottino e dei tre punti che si riportano a casa.

Chiusa felicemente l'annata solare con la seconda vittoria consecutiva in trasferta su altrettante esibizioni, la Savognese, come tutte le altre formazioni calcistiche dilettantistiche di Terza categoria, ritornerà in campo dopo le festività natalizie e di fine anno.

Il primo appuntamento sarà per domenica 20 gennaio.

A salire nelle Valli del Natisone per giocare un'interessantissimo derby saranno gli amaranti della Gaglianese che, come i gialloblu, sono posizionati nella zona centrale della classifica.

Per quella data il presidente Cantoni ed il tecnico savognese Morigchi si augurano di poter ripresentare in campo alcuni dei loro giocatori attualmente infortunate.

P.C.

Titolo d'inverno per gli Juniores

COM. LESTIZZA 0
VALNATISONE 5

Valnatisone: Massimo Della Vedova, Federico Chiabai (8' st. Gabriele Sibau), Alessandro Corredig, Mattia Cendou, Alberto Vidic (13' st. Daniele Bastiancig), Elmir Tiro, Davide Duriavig (22' st. Andrea Strazzolini), Matteo Braiodotti, Andrea Dugaro (16' st. Massimiliano Chiuchi), Gabriele Miano, Peddis (1' st. Simone Crisetig).

A disposizione: Luca Talotti e Michele Predan.

Arbitro: Zanon di Udine.

Lestizza, 22 dicembre -

Con due gol nel primo tempo e tre nella ripresa, gli Juniores della Valnatisone hanno vinto la gara di recupero sul campo della Comunale Lestizza, conquistando così il platonico titolo di "campioni d'inverno" del proprio girone.

I ragazzi guidati dal tecnico Claudio Baulini (che in questa occasione ha visto la partita dall'esterno del rettangolo di gioco in quanto squalificato), non hanno avuto problemi andando subito a segno al 6' con Davide Duriavig. Il raddoppio è stato realizzato da Gianluca Peddis che ha trasformato un calcio di rigore concesso dal direttore

di gara per un atterramento in area di Duriavig.

La Valnatisone ha continuato la sua goleada nella ripresa mettendo a segno la terza rete al 14' con Simone Crisetig (entrato in campo all'inizio del secondo tempo) che ha deviato di

schiena un tiro di Andrea Dugaro spazzando il portiere avversario.

Due minuti più tardi Gabriele Sibau, entrato in campo da soli otto minuti, lasciava il suo marchio. A chiudere la goleada era Davide Duriavig con il suo se-

condo sigillo personale. La partita da questo momento non aveva più storia fino al triplice fischio del signor Zanon. I ragazzi valligiani "esplosi" tutta la loro gioia per avere conquistato la vetta della classifica del proprio girone.

La squadra di Baulini al gran completo

Dopo la pausa per le feste natalizie e di fine anno, gli Juniores della Valnatisone riprenderanno a giocare sabato 26 gennaio 2002 ospitando al comunale di S. Pietro al Natisone la formazione di Corno di Rosazzo.

Kronaka

SREDNJE

Dolenj Tarbi Karst

Na zvemo za vse otroke, ki se rodijo po Nediskih dolinah, pru takuo za vse karste. Vemo pa, de so le riedki, zatuo z veseljam napisemo od tistega karsta, ki je biu go par svetim Pavle (Cerneče), v nediejo 23. decemberja. Par sveti maso okarstil malo Giuditto Carta, ki se je rodila 28. septemberja. Se trostamo, de Giuditta bo rasla an ziviela tle par nas, v Dolenjim Tarbju, kamar sta päršla nje tata Sandro an nje mama Sara živet nomalo cajta od tegä.

Favorite da una stagione autunnale incredibilmente bella, con giornate limpide e incantevoli panorami dalle Alpi al mare, il Cai Val Natisone ha organizzato diverse escursioni, alcune già programmate, altre improvvisate: Krn, Zaiaur, Canin, Grauzaria, S. Andrea sia di Cravero che di Erbezzo...

Si sono svolte anche le tradizionali gite di fine stagione accompagnate da laute scorpacciate come la maronata e l'assemblea col pranzo.

L'anno sociale viene regolarmente concluso con l'assemblea che per l'anno 2001 si è svolta "da Giuliana" a Osgnetto. La giornata è iniziata con un'escursione nella zona di Clastra, S. Bartolomeo vecchio e Prehod, fra i mille colori autunnali dei boschi, per poi ritrovarsi a Osgnetto. L'assemblea ha visto una partecipazione numerosa ed attiva, allietata dalla fisarmonica di Liso e dal trombone di Mario.

Il presidente Dino Gorenzach ha ringraziato i soci e

Tle so parsli zak jim je biu všeč nas svet an vsi se troštamo, de tle ostanejo kupe z njih čičicam: z Giuditto an z Maddaleno an Noemi, ki so nomalo buj velike: Maddalena hode "ze" v dvojezici vartac v Spietar. Srečno življenje vam želmo!

SOVODNJE

Zbuogam Fiorina

Po dugi an hudi bolieznii, ki puno ji je storla pretarpitet, nas je zapustila Florina Macorig, poročena Cencig. Umarla je v čedajskem špitale an je imela 77 let. Florina je bla kuražna žena an se ji nie

stragalo se pomenat an poškercat s tistem, ki so se ustavli z njo guorit. Na temelj svetu je zapustila moza, sina, neviesto an drugo zlahto. Za ji dat zadnji pozdrav smo se zbrali v Sauodnji v četrtak 20. decembra.

PODBONESEC

Ščigla Žalostna novica

V 82 liet starosti nas je zapustila nasa vasnjanka Mafalda Crucil. Umarla je v videmskem špitale. Žalostno novico so sporočili sestra an navuodi kuge z drugo zlahto. Venčni mier bo pocivala v Lazeh,

kjer je biu nje pogreb v saboto 22. decembra.

DREKA

Korno Zbuogam Luciano

Božič žalosten do konca za Pikerjovo družino iz Kraja, Stengarjovo iz Praponce an vso zlahto. Sele mlad je umru zaradi neozdravlje boliezni Luciano Praptnich. Imeu je samuo 63 let. Luciano je imeu podobno življenje ko puno nasih ljudi. Biu je emigrant po svete, potlè se je ozenu z Albertino iz Vodopivca an z njo šu živet v Laške, v Korno, kjer je imeu dielo blizu doma. Rodil so se jim štirje

otroc: Sonia, Gianfranco, Katia an Erich. Sele v mladih lietih mu je žena umarla, puno prezgoda je zapustila svet an on. Kuo je biu Luciano navezan na njega rojstno vas pa tudi na kraj, kjer je živeu je pokazu njega pogreb na viljo božično, kjer se je zbralo zaries puno ljudi. Pieu mu je mašo moški pevski zbor iz Korna, kjer je pieu tudi Lucinao, blizu njega v ciekri pa je stau piket alpinu iz dreskega kamuna.

Sinuovam, hčeram, mama Pasqualini, sestram Brunni, ki je se je tele dni za tolo žalostno parložnost spet varnila iz Avstralije, Iole an Alidi an vso drugi zlahti naj gredo naše kondoljance.

Beput je šu h miedih, an mu je jau:

- Gaspuod dohtor, sem nomalo zaskarben. Vsaki krat, ki grem gor po stenagh mi uteče an "rumorin" na vsaki stopnici! Se bruozar, de na smardjo, pa je vseglih 'na velika nadluoga, sekatura.

- Seda bomo videl! - je jau miedih - sa' imam glich tle zad adne stenge, za tele reci. Nardite šter stenge! - je kuazu miedih Beputu.

An za glich rec, na vsaki stopnici mu je uteku an rumorin!

- Al ste cu? - je vprašu Beput - Ka' se more narest gaspuod dohtor?

- Oh je zlo lahko viedet, ka' naredemo - je odguori miedih grede, ki se je runo z roko ajar okuole njega nosa - vam operamo nuos!

***
Kadar Tonca je nes dol na kamun njega dosje za "Ljudsko štetje", tajnik ga j' poklicu nazaj an mu je jau:

- Pogledite tle, ste pozabu piko gor na telo i!

- Ložitejo vi! - je odguori Tonca.

- Eh ne, muore bit le tista pisava!

***
Francka je šla spuoved na Staro goro.

- Povijete mi vase griehe! - ji je kuazu manih.

- Mi se gajajo čudne reci - je zacela pravt Francka - vsaki krat, ki videm adnega moža, me vse sari.

- Ben nu, saj ni takuo čudno! Pa za pregnat tuole se muore žena pomagat z viero an z molitvijo.

- Pa me sarbi previč, takuo na morem prenest! - je malomanj joče jala Francka - Mi je zastonost videt an moški gvant!

- Ben, dost liet imate? - jo je poprašu manih.

- Petansedamdeset, zaki?

- Aaaaah! Je ekzema, gospa, je ekzema!

Il Cai brinda ad un anno super

simpatizzanti, i rappresentanti dei gruppi amici della Planinska družina Benečije, del Cai Cividale e degli Speleologi Valli del Natisone.

Nel suo intervento ha rincarato la crescita costante del Club, sia in fatto di iscritti che di partecipanti alle iniziative ed ha elogiato in particolare il gruppo direttivo che si è prodigato per la riuscita delle gite, con un'attenzione costante verso la pulizia ed il mantenimento dei sentieri delle Valli, patrimonio da non disperdere.

L'annata è stata molto intensa dal punto di vista organizzativo con una quindicina di escursioni dalle più semplici a quelle impegnative fuori regione, dalle gite sciistiche alle visite culturali, oltre alle escursioni effettuate con la Planinska, con il Cai di Cividale, Tarcento e Manzano, ed alla fattiva par-

tecipazione all'incontro degli alpinisti sloveni ed alla Festa della Montagna entrambe sul Matajur.

Tutte queste attività pongono il Cai Val Natisone all'avanguardia per la sua apertura verso altre realtà avventi interessi e passioni simili, in quanto chi sente un profondo sentimento di amore verso la montagna non vede divisioni, barriere e confini, ma una voglia di amicizia, di divertimento, di condivisione di fatiche e piaceri, di disponibilità verso gli altri e di rispetto per la natura e le sue componenti.

Il presidente ha anche ricordato l'attenzione che il Cai pone riguardo alla sicurezza in montagna che va sempre curata per prevenire spiacevoli situazioni.

L'assemblea si è conclusa con la lettura del bilancio consuntivo da parte della segretaria Daniela Chiuch che ha ricordato che tutti gli

sforzi economici del Cai sono rivolti verso iniziative e avvenimenti programmati sul territorio o per l'acquisto di attrezzatura necessaria per lo svolgimento delle attività.

La giornata è proseguita, fra un ballo e l'altro, con un abbondante e gustoso pranzo.

Un'altra improvvisata, ma gradevole iniziativa è stata quella che hanno proposto il Cai, il gruppo Alpini e la Comunità delle borgate di Erbezzo di Pulfero, in occasione della sagra di S. Andrea, presso la panoramica chiesa situata proprio sulla cima del monte di fronte a Pulfero.

Un'altra giornata serena, seppur fresca, ha invogliato escursionisti, parrocchiani, cacciatori e valligiani di ogni parte a partecipare a questa sagra che per diversi anni era stata dimenticata.

Gli amici del Cai si sono

inizialmente rilassati sulle creste del Monte Kraguojnza dove si poteva ammirare sia la prima neve sui gruppi del Canin e del Mangart, che il luccichio del mare della laguna friulana.

Dopo la santa messa cantata da un coro di Pulfero, sotto un tiepido sole, vin brulè e pastasciutta preparati dagli organizzatori e gubane, strucchi e dolci, rigorosamente casalinghi, offerti dalle abili cuoche della parrocchia.

Una fisarmonica, qualche canto alpino inframezzato da un sorso di brulè, fino al tramonto, per una piacevole giornata che sicuramente verrà riproposta anche negli anni a venire, coinvolgendo, come tanti anni fa, tutta la Valle.

L'anno 2002 è appena iniziato ed è un'occasione perché presidente e consiglio direttivo del Cai Val Natisone augurino ai soci, simpatizzanti, amici della montagna e lettori del Novi Matajur, un Anno nuovo pieno di soddisfazioni.

Klaša '39 nimar buj kuražna

Nie dugo od tegä, ki se je srečala klaša 1939 iz Nediskih dolin. Sli so na vičerjo v Osni, na katero so bli poklicani pru vši tisti, ki so se rodil tistega lieta. Lieto '39 je bluo zadnjo lieto meru pred drugo svetovno ujško. Tekrat nie bluo lahko bit mama an tata, pa tudi otrok ne, ce pomislimo na vse, kar se je tentega gajalo...

Pa varnimo se na tisto vičer v Osni. Je bla zaries 'na posebna vičer an zak se jih je zbralo v liepim stevilu, lietos so se jim

parložli parjetelji iz Prapotnega, Cervignana, Cedada an Vidma. Bla je muzika an vso so bli veseli, tud' zak so jo mogli zaplesat, ku riedko kada! Ce vse tuole se je zgodilo muormo zahvalit an pohvalit Antonia Chiuch - Cjuku iz Kozce, ki živi v Skrutowem, an Bepca Qualizza - Bepo Polišnjaku iz Dolenjega Tarbia, ki živi v Laškem.

Pravejo nam: "Sevieda, tudi v teku lieta 2002 se spet srečamo an se troštamo se buj 'in gamba' an kuražni, ku nimar."

Je bluo mraz pa vseglih smo bli veseli, da smo se zbral za iti v Brunico gledat božični targ. Nas je bluo puno, bli smo iz vseh vasi sauonjskega kamuna. Preživel smo an liep dan an smo nardil tudi fotografije za de se bomo spominjali na tist dan. Se muoromo zahvalit domači Pro loco Vartača (posebno Annimariji!), ki nas je davje gor pejala

Za sv. Lucijo smo se v cierkvi v Barcah zbrali na puno. Smo bli tudi iz Sauodnje takuo smo se an fotografal Zelmo vsiem srečno novo lieto! (An mi doložemo: srečno an tebe Rosetta, ki si nam parnesla fotografijo!)

Serena ima že pet mesecu ... an tudi parvi zobčič!

Liep pozdrav vsem. Sta me ze vidli nomalo cajta od tegà, seda san zrasla se nomalo an vam sama napisem.

Se klicem Serena Vacca an imam pet mesecu. Na 21. luja, kar sam parsla med vas, so bli vsi po luhtu v moji vasi, posebno v moji družini, ki je zaries velika.

Z mamo Sabrino sam usafala nona Marina, nono, bižnono an strica. S tatam

pa sam se uzbila nona, nono, bižnono, stier strice an stier tetè. Zarjes puno, kene?

Ma al vesta, de mi je zrasu muoj parvi zobčič? Pravijo, de bi mogla jest an pico, jest za seda sam buj vesela, če bom le napri papala mliečace od moje mame. An seda napišem an po taljansko, zak tist part od moje družine, ki zivi na Sardinji odkod je muoj tata doma, na zna po našim.

Mi chiamo Serena Vacca e ho cinque mesi. Il 21 luglio nel mio paese c'è stato molto scalpore, soprattutto nella mia famiglia, che è molto numerosa.

Da parte di mamma c'è nonno Marino, nonna Chiara, bisnonna Vigjuta, zio Riccardo. Da parte di papà, che arriva dalla Sardegna, c'è nonno Ottorino, nonna Mariarosa, bisnonna Lidia, zio Pasquale, zio Pierluigi, zio Michele, zia Margherita, zia Angela, zia

Liliana, zia Giuseppina, zio Gabriele. Sono esattamente nove figli. Tanti, eh?! Volete sapere la cosa più emozionante? Anche se sono così piccola ho "già" il primo dentino.

Mamma mi ha detto che posso già mangiare la pizza, ma voi, che ne dite? Mi piacerà? Io non so cosa sia perché mangio solo il latte della mia mamma. E' così

buono! Mentre racconto queste cose è già arrivato Natale. Quanti doni mi ha portato Gesù Bambino! Ora vado a fare la nanna prima che la mamma ed il papà mi trovino ancora sveglia!

Un grandissimo bacione e tantissimi auguri di buone feste a tutti (anche se un po' in ritardo!) **Serena**

Dežurne lekarne / Farmacie di turno

OD 5. do 11. ženarja
Cedad (Fontana) tel. 731163
Premarjag tel. 729012

Kronaka

Se je varnila kak dan damu za se odpočit nomalo

Giuliana Podhoščanova da 35 anni consacrata

Nell'anno appena trascorso suor Giuliana Bucovaz - Podhoščanova ricorda il suo 35. di vita consacrata. Nata a Costne, nel comune di Grimacco, è l'ultima vocazione religiosa cresciuta nella comunità di Liessa. La sua famiglia ha donato al Signore altre due suore che sono già nella pace di Dio: suor Ludovica e suor Maria.

Suor Giuliana ha trascorso più di metà della sua vita al servizio dei bisognosi attraverso la Comunità delle suore del Cotonengo di Torino. Ha svolto svariati compiti e in diverse comunità del Piemonte: da educatrice presso la scuola materna ad assistenza agli handicappati, agli anziani in casa di riposo, ma soprattutto al servizi degli ammalati in ospedale e a domicilio come infermiera diplomata.

Pur lontana da casa ha sempre guardato con amore

alla sua terra tenendosi in contatto con amici e soprattutto tenendosi informata con i nostri giornali che le portano tante notizie da casa nostra.

Nell'anno appena trascorso è tornata a Liessa per un brevissimo periodo di riposo, ha potuto ritrovare gli amici, visitare gli anziani, rivedere la sua casa quasi abbandonata e rivivere tanti ricordi della sua giovinezza.

Ringraziamo suor Giuliana per la sua simpatia e la sua dinamicità, ma soprattutto per la sua scelta di vita, da esempio per tutti noi che ci siamo costruiti uno stile di vita così egoista.

Al prossimo anno, suor Giuliana, e tanti auguri per questa importante tappa della tua vita. Buog te loni an Marija!

Gli amici di Liessa e Cosizza

Miedhi v Benečiji

DREKA

doh. Maria Laurà

Kras: v sredo od 11.00 do 11.30
Debenje: v sredo ob 15.00
Trink: v sredo ob 12.00

GRIMEK

doh. Lucio Quargnolo

Hlocje: v pandejak, sredo an četartak ob 10.45
doh. Maria Laurà

Hlocje: v pandejak od 11.30 do 12.00
v sredo ob 10.00
v petak od 16.00 do 16.30
Lombaj: v sredo ob 14.00

PODBONESEC

doh. Vito Cavallaro

Podbuniesac: v pandejak od 8.30 do 10.00
an od 17.00 do 19.00
v sreda an petak od 8.30 do 10.00
v četartak od 17.00 do 19.00
Carnivarh: v torak od 9.00 do 11.00

Marsin: v četartak od 15.00 do 16.00

SREDNJE

doh. Lucio Quargnolo

Sriednje: v torak an petak ob 10.45
doh. Maria Laurà

Sriednje (Oblica): v četartak od 10.30 do 11.00
Gorenji Tarbi:

v torak od 9.00 do 10.00
v četartak od 11.30 do 12.00

SOVODNJE

doh. Pietro Pellegriti

Sauodnja: v pandejak, torak, četartak an petak od 10.30 do 11.30
v sreda od 8.30 do 9.30

SVET LENART

doh. Lucio Quargnolo

Gorenja Miersa: v pandejak, torak sredo, četartak an petak od 8.15 do 10.15

v pandejak an četartak tudi od 17.00 do 18.00
doh. Maria Laurà

Gorenja Miersa: v pandejak od 8.30 do 10.00
an od 17.00 do 18.00

v torak od 10.00 do 12.00
v sreda od 8.30 do 9.30

v četartak od 8.30 do 10.00
v petak od 17.00 do 18.00

Za vse tiste bunike al pa judi, ki imajo posebne težave an na morejo iti sami do špitala "za prelieve", je na razpolago "servizio infermieristico" (tel. 727081). pridejo oni na vaš duom.